

Nr 12.

Av herr **Berge**, *angående ändrade bestämmelser rörande expropriation av mark till uppförande av byggnader för ideellt ändamål.*

I 1917 års lagstiftning om expropriation stadgades i 1 § 8 följande: »Fastighet, som tillhör annan än kronan, må tagas i anspråk genom expropriation, om Konungen prövar det nödigt: för att bereda befolkningen eller en väsentlig del därav å en ort mark till uppförande av byggnad för överläggningar eller föredrag i allmänna frågor eller åsyftande religiös uppbyggelse, folkbildning, nykterhetens främjande eller annat därmed jämförligt ideellt ändamål av synnerlig vikt».

Den 104 § av samma lag lyder sålunda:

»Expropriationsrätt för ändamål, som i 1 § 8 sägs, må beviljas endast i fråga om obebyggd mark, belägen å sådan ort på landet, varest särskild svårighet att genom avtal förvärva erforderlig mark visas möta på grund därav, att all jord inom ett vidsträckt område tillhör samme eller ett fåtal ägare.»

I den kungl. propositionen av år 1917 fanns därjämte ett andra stycke i 104 § av följande lydelse:

»Innan expropriationsrätt för dylikt ändamål beviljas aktiebolag eller förening, skall yttrande över ansökningen inhämtas från kommunalstämman i den kommun, där marken är belägen.»

Om detta andra stycke uttalar sig lagutskottet 1917 sålunda:

»Det har syntts lagutskottet, som en lagstadgad föreskrift i dylikt hänseende icke vore behöfvlig, under vissa förhållanden kanske icke ens lämplig.» — Detta andra stycke blev också av både utskott och riksdag uteslutet.

Under de år dessa lagbestämmelser varit gällande har det visat sig, att de haft en avvärjande verkan gentemot eventuella sökande, och tillämpningen har kunnat bliva sådan, att ingen expropriationsrätt för ifrågavarande ändamål beviljats. Samma förhållande kommer säkerligen att äga rum så länge bestämmelserna kvarstå oförändrade.

Då det i 1 § 8 sägs »väsentlig» del av befolkningen, så har detta uppenbart givit anledning till att kommunalfullmäktige hörts i saken, och då dessa med en liten majoritet avstyrkt, så ha vederbörande fått avslag på sin ansökan. Med anledning därav anser jag det vara behöfvligt att utbyta ordet väsentlig mot *avsevärd*.

Det har vidare visat sig vara väl behöfvligt att i 104 § efter »erforderlig mark» införa *med lämpligt läge*, ty någon hänsyn måste tagas till den befolk-

nings boningsplatser, från vilken ansökan utgått, och i allmänhet bör väl en byggnad, avsedd för berörda ändamål, vara belägen i eller nära ett folkcentrum.

Att 1 § 8 och 104 § ej befunnits i nu berörda avseenden motsvara sitt ändamål, torde bero på, att det stora lagkomplex, som expropriationslagen av år 1917 i själva verket är, var något nytt i lagväg: man kunde ej förutse allt och vågade ej nagelfara alla detaljer. Förhållandena belysas också i viss mån av följande utdrag ur det uttalande, som lagutskottets ordförande gjorde, då expropriationslagen behandlades i andra kammaren år 1917. Han säger bl. a.: »Lagen innehåller specialbestämmelser angående särskilda slag av expropriation, vilka alla äro både nyttiga och nödiga. Men det ligger i sakens natur, att förslaget är ganska skört. Jag har velat framhålla detta, då vi nu gå att diskutera de särskilda paragraferna, för att betona angelägenheten av att kammaren så långt som möjligt måtte behjärta utskottets förslag; och vid beslutens fattande betänka att en mera väsentlig ändring i någon del av det nu föreliggande förslaget antagligen medför, att lagen kommer att falla.» — Utskottets förslag blev i alla punkter riksdagens beslut.

Sälunda hemställas, med återopande av vad här ovan anförts,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i nu gällande lag om expropriation, att 1 § 8 och 104 § få följande ändrade lydelse:

1 § 8. För att bereda befolkningen eller en avsevärd del därav å en ort mark till uppförande av byggnad för överläggningar eller föredrag i allmänna frågor eller åsyftande religiös uppbyggelse, folkbildning, nykterhetens främjande eller annat därmed jämförligt ideellt ändamål av synnerlig vikt;

104 §. Expropriationsrätt för ändamål, som i 1 § 8 sägs, må beviljas endast i fråga om obebyggd mark belägen å sådan ort på landet, varest särskild svårighet att genom avtal förvärva erforderlig mark med lämpligt läge visas möta på grund därav, att all jord inom ett vidsträckt område tillhör samme eller ett fåtal ägare.

Stockholm den 16 januari 1925.

N. Ad. Berge.